

НУЧО ОРДИНЕ

(18 юли 1958 – 10 юни 2023)

Vir Bonus et Sapiens

Владимир Градев

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Ще запомня Нучо Ордине като мислител с вечна младост, която при него не беше въпрос на възраст, а на състояние на духа. Беше ли философ или литератор, историк, критик, есеист? Всичко, което казваше и пишеше, разчупваше рамката на всяка дисциплина.

Имаше физиката на атлет. Обичаше дебатите, диалектическите сблъсъци, полемиките, в които влизаше със силата на своя ум и енергията на южняшкия си темперамент. Харизматичен полимат, ентузиастичен лектор, Ордине пълнеше аудитории, амфитеатри, конгресни зали. Запленяваше публиката със способността си да отваря неподозирани врати, да свързва разделени области, да дава вкус към интелектуалния живот на открито, към живота, богат със смисъл и свобода. Ако методът е път, то неговият не беше предначертан. Не призоваваше никой да върви след него, а насърчаваше всеки сам да прокарва своя път. Ерудит с живо слово и строга мисъл, Нучо Ордине беше преди всичко педагог: той олицетворяваше огнения идеал на хуманизма за нашето време.

През годините го следвах от разстояние и с възхищение. Говорихме между две негови пътувания. Нучо заминаваше или се връщаше от лекции, конференции, представяния, награждавания навсякъде по света. Беше канен за преподавател в Париж и Кеймбридж, в Ню Йорк и Рио де Жанейро, в Токио и Истанбул. Беше гражданин на света, но верен на своите корени, остана

верен и на Калабрийския университет в Козенца. Нучо Ордине се привърза и към България, още когато откри нашата страна по време на семинара „Насилие и превод“ през 1993 г. в Мелник. Беше горд с приятелството си с цар Симеон. Беше щастлив от срещите си със студентите от Софийския университет и своите български читатели. Последните ни разговори през пролетта бяха за списание *Философия*, на чиято редакционна колегия прие с ентузиазъм да стане член. Вече няма да имам радостта да чувам силния му и топъл глас.

Нищо не предвещава блестящия интелектуален път на Нучо Ордине. Той се ражда през 1958 г. в Диаманте, днес известен курорт, тогава бедно селце на калабрийския бряг. Детството му минава в дом без книги, в село без библиотека. В началното училище открива, благодарение на своя учител, своето най-голямо дарование: четенето. Пристрастява се за цял живот към книгите. Събира библиотека от 30 000 тома. В книгите си разказва за своите библиотечни приключения.

От ранните години му остава не само любовта към четенето, но и борбата с всяка неправда и чувствителността към всяка несрета, както познавателна, така и социална и лична. Затова не изненадва, че последната му воля е да дари своите органи, за да помогне на онези, чийто живот се нуждае от тях.

През студентските си години в Козенца и Неапол Ордине открива философа Джордано Бруно, на чиято мисъл посвети блестящи изследвания като *Кабалата на магарето* (1987), *Джордано Бруно, Ронсар и религията* (2004) и *Прагът на Сянката* (2003). Дело на неговия живот беше критическото издание на събраните съчинения на Джордано Бруно най-напред във Франция, заедно с историка на идеите Ив Ерсан, после в Германия, Испания и редица други страни. В България също започнахме заедно с него издаването на италианските съчинения на Бруно.

През последните години Нучо Ордине воюваше за осъзнаването на стойността и ролята на хуманитарното знание в нашия все по-подчинен на пазарните закони и технологиите свят. Знанието за него беше чисто благо, незнанието – несъмнено зло. За него невежеството беше патологично осакатяване на човешкото, лишаване от истинското благо. Не беше моралист, нито циник. Имаше ясни принципи и ценности, които – истински рицар на духа – смело и дръзко защитаваше.

Неговата книга *Ползата от безполезното* (2013) имаше планетарен успех (близо сто издания в 35 страни, включително и България), последваха я *Една година с класиците* (2015) и *Хората не са острови* (2018).

Един от четените и уважавани есеисти на нашето време, той бе удостоен през май с престижната награда на Принцесата на Астуриас за 2023 (сред нейните носители са Юрген Хабермас, Антъни Гидънс, Марта Нусбаум и Цветан Тодоров). Нучо Ордине няма да може да получи лично наградата тази есен.

След кратко и брутално боледуване, той почина на 10 юни 2023 г. в Козенца, ненавършил 65 години.

Старостта не прилягаше на Нучо. Силите му – сякаш неизчерпаеми – бяха в служба на знанието и на щастието, които за него бяха едно. Неговата енергия бликаше от търсенето на истината, което дава смисъл и красота на живота, издигайки го над инструменталната функционалност и консуматорската обесивност.

Каква е ползата от философията, е вечен въпрос, поставян днес най-вече на младия човек, за да го възпре навреме: „Накъде си тръгнал? Помисли! Никаква полза няма от тази философия! За какво ти е? За нищо не служи“. Прав е, който загрижено предупреждава за безполезността на философията. Ала ето че в този свят, в който всичко служи за нещо, има, както показва Нучо Ордине, и съществени безполезности. Да, философията не служи за нищо, но тъкмо с това се съпротивлява на утилитаризма и съхранява истински ползност за човека: неговото достойнство, неговото основание да бъде на тази земя.

Несъмнено може да се живее без философия, без книги, без любов. Но тогава какво правим? Живеем като хипопотамите или опосумите, усмихваше се Нучо, което за мнозина е безпроблемно, а за някои и приятно. Да ядем, да преживяме... да спим, това ли наричаме живот? Струва ли си да живеем неосъзнато, припомняше въпросът му питането на Сократ. Започваме истински да живеем, когато мислим, когато можем и да философстваме, а не само да функционираме като живи автомати, оставили на властта и изкуствения интелект грижата за мисленето.

Нучо беше *esprit fort* и не се нуждаеше от утешението на религията. Прощаването с него беше не в църквата, а в аулата на Университета в Козенца, после тялото му бе кремирано, прахът му разпръснат, както този на Джордано Бруно. Беше готов, беше разбрал, че философията в цялата си безполезност ни позволява да посрещнем смъртта, преодолели страха, със спокойно лице. Как? Като не оставим смъртта единствено на нейната ужасна реалност, а я направим въпрос, философски въпрос. Благодарение на философията има нещо, което се съпротивлява на смъртта, и това е мисълта. И тя остава.

Силният и смел ум на Нучо Ордине ще липсва на нашето време. На мен, както и на много други в Италия и по света, ще липсва и неговото голямо и щедро сърце.

✉ **Prof. Vladimir Gradev, DSc.**
Sofia University “St Kliment Ohridski”
Sofia, Bulgaria
e-mail: vgradev@phls.uni-sofia.bg